

Wiskundige algoritmes in het dagelijks leven

De golfvergelijking en haar toepassingen

Siegfried Cools, Wim Vanroose

Departement Wiskunde-Informatica, Applied Mathematics

Plechtige proclamatie Wetenschappen, Campus Drie Eiken, 18 September 2014

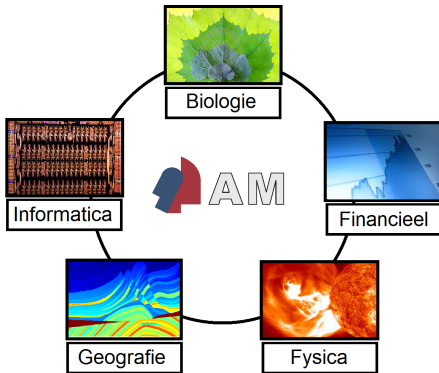
Universiteit Antwerpen

Applied Mathematics

What's in a name?

Wiskundige technieken
voor problemen met
praktische toepassingen.

De golfvergelijking

Voorbeelden uit het dagelijks leven

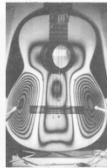
Akoestiek: geluidstrillingen in een klankkast

(a) 268 Hz

(b) 436 Hz

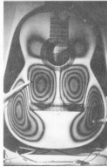
(c) 553 Hz

(d) 628 Hz

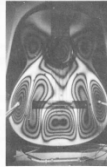
(e) 672 Hz

(f) 731 Hz

(g) 873 Hz

(h) 980 Hz

(i) 1010 Hz

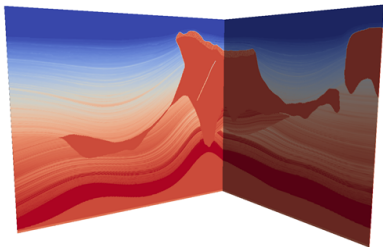
(j) 1174 Hz

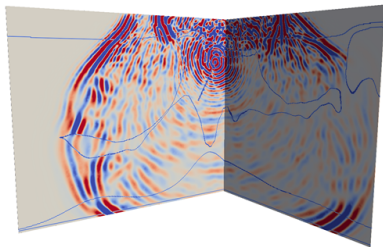
De golfvergelijking

Voorbeelden uit het dagelijks leven

Seismologie: propagatie van golven in de bodem.

3D bodemprofiel

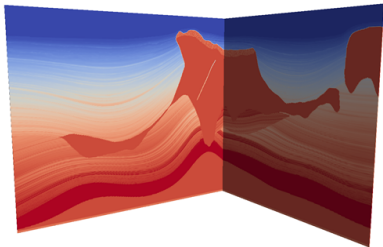
3D golfpatroon

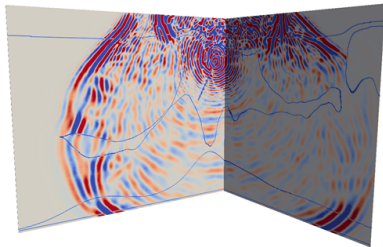
De golfvergelijking

Voorbeelden uit het dagelijks leven

Seismologie: propagatie van golven in de bodem.

3D bodemprofiel

3D golfpatroon

Praktisch gebruik: voorspelling van aardbevingen.

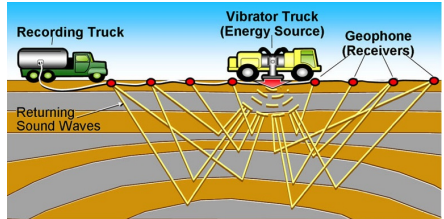
De golfvergelijking

Voorbeelden uit het dagelijks leven

Seismologie: exploratie van de bodem.

Vibrator truck

Seismische exploratie

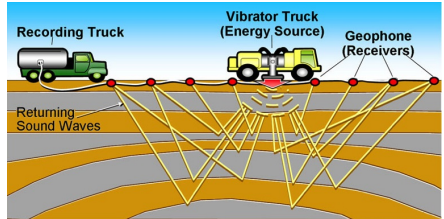
De golfvergelijking

Voorbeelden uit het dagelijks leven

Seismologie: exploratie van de bodem.

Vibrator truck

Seismische exploratie

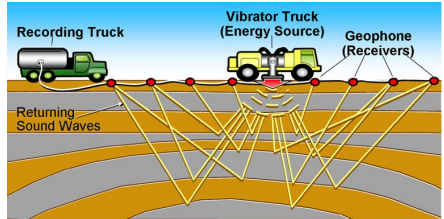
De golfvergelijking

Voorbeelden uit het dagelijks leven

Seismologie: exploratie van de bodem.

Vibrator truck

Seismische exploratie

Praktisch gebruik:

ExxonMobil

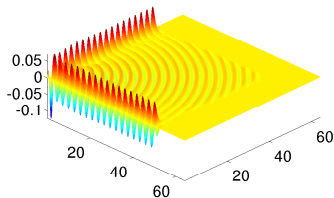

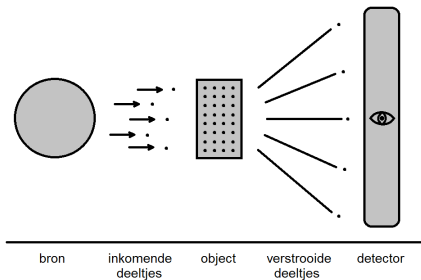
De golfvergelijking

Voorbeelden uit het dagelijks leven

Quantum-mechanica: atomaire break-up reacties

Golfkarakter elektron

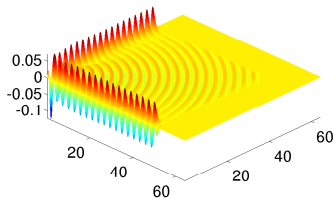
Schematische voorstelling

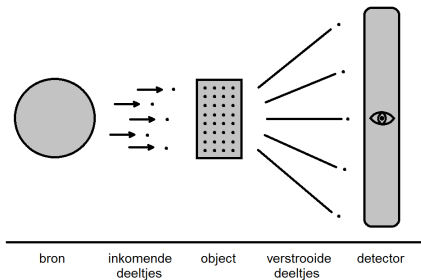
De golfvergelijking

Voorbeelden uit het dagelijks leven

Quantum-mechanica: atomaire break-up reacties

Golfkarakter elektron

Schematische voorstelling

Praktisch gebruik: samenstelling van materialen bepalen.

De Helmholtz vergelijking

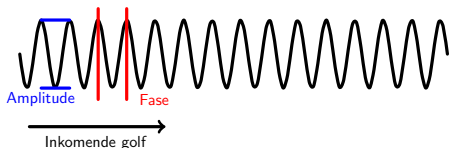
Wiskundige beschrijving van een golf

$$-\left[\underbrace{\Delta}_{\text{golfgetal}} + \underbrace{k(\vec{x})^2}_{\text{golf}}\right] \underbrace{u(\vec{x})}_{\text{bron}} = f(\vec{x}), \quad \vec{x} \in \Omega \subseteq \mathbb{R}^d.$$

Hermann von Helmholtz, 19de eeuw

Partiële differentiaalvergelijking,
met oplossing $u(\vec{x})$ van de vorm:

Geen object
(eenvoudig patroon)

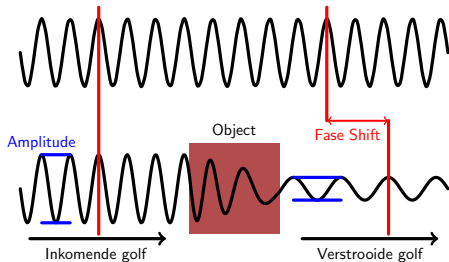
De Helmholtz vergelijking

Wiskundige beschrijving van een golf

$$-\left[\underbrace{\Delta}_{\text{golfgetal}} + \underbrace{k(\vec{x})^2}_{\text{golf}}\right] \underbrace{u(\vec{x})}_{\text{bron}} = f(\vec{x}), \quad \vec{x} \in \Omega \subseteq \mathbb{R}^d.$$

Hermann von Helmholtz, 19de eeuw

Eigenschappen
object

↓ bepaalt

Meetdata
(amplitude/fase)

De Helmholtz vergelijking

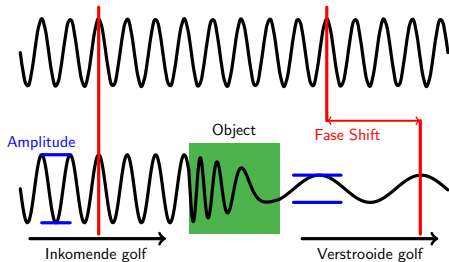
Wiskundige beschrijving van een golf

$$-\left[\Delta + k(\vec{x})^2\right] u(\vec{x}) = f(\vec{x}), \quad \vec{x} \in \Omega \subseteq \mathbb{R}^d.$$

golfgetal   golf   bron

Hermann von Helmholtz, 19de eeuw

Meetdata
(amplitude/fase)

↓ bepaalt

Eigenschappen
object

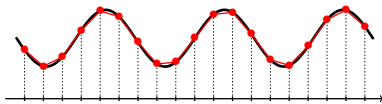
Discretizatie

Van continue naar discrete voorstelling

Computer kan géén continue, realistische golf voorstellen

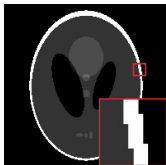
1D punten

grid points

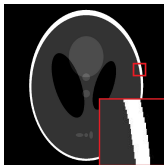

2D “pixels”

picture elements

200 × 200

1000 × 1000

3D “voxels”

volume pixels

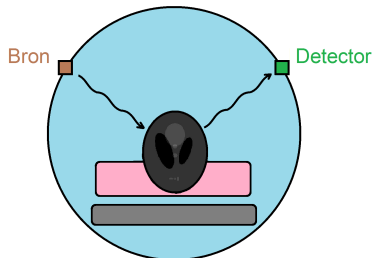
Zéér grote stelsels lineaire vergelijkingen.

(1000 × 1000 × 1000 = 1 miljard)

Helmholtz in medische fysica

Computed Tomografie (CT) of MRI scan

Golven = X-ray/Röntgen stralen

Object = uzelf

Dwarsdoorsnede CT scan

Moderne CT scanners: veel detectoren (data) & hoge resolutie

Geavanceerde wiskundige methoden vereist

Nood aan wiskundige technieken

Waarom wiskundigen nuttig zijn

CT scans worden al jaren gebruikt...

Staat deze technologie nog niet op punt?

Nood aan wiskundige technieken

Waarom wiskundigen nuttig zijn

CT scans worden al jaren gebruikt...

Staat deze technologie nog niet op punt?

Ja,

Methode 1

- in ziekenhuizen:
klassieke technieken (1970)

- met moeilijke formules

$$f(x) = \frac{1}{2}(2\pi)^{1-n}(-1)^{(n-1)/2} \int_{S^{n-1}} \frac{\partial^{n-1}}{\partial s^{n-1}} Rf(\alpha, \alpha \cdot x) d\alpha$$

$$f(x) = (2\pi)^{-n}(-1)^{n/2} \int_{-\infty}^{\infty} \frac{1}{q} \int_{S^{n-1}} \frac{\partial^{n-1}}{\partial s^{n-1}} Rf(\alpha, \alpha \cdot x + q) d\alpha dq$$

→ lange rekentijd

- U zit te wachten op
resultaat van de scan

Nood aan wiskundige technieken

Waarom wiskundigen nuttig zijn

CT scans worden al jaren gebruikt...

Staat deze technologie nog niet op punt?

Ja,

Methode 1

- in ziekenhuizen:
klassieke technieken (1970)
- met moeilijke formules

$$f(x) = \frac{1}{2}(2\pi)^{1-n}(-1)^{(n-1)/2} \int_{S^{n-1}} \frac{\partial^{n-1}}{\partial s^{n-1}} Rf(\alpha, \alpha \cdot x) d\alpha$$

$$f(x) = (2\pi)^{-n}(-1)^{n/2} \int_{-\infty}^{\infty} \frac{1}{q} \int_{S^{n-1}} \frac{\partial^{n-1}}{\partial s^{n-1}} Rf(\alpha, \alpha \cdot x + q) d\alpha dq$$

→ lange rekentijd

- U zit te wachten op
resultaat van de scan

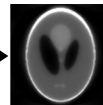
Maar,

Methode 2

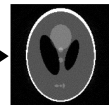
- onderzoeksgebied:
iteratieve technieken (2014)
- stap-na-stap correctie

iteratie 1

iteratie 50

iteratie 200

- **Véél snellere oplossing
mogelijk**

Nood aan wiskundige technieken

Klassieke vs. iteratieve technieken

Methode 1
klassieke technieken

Methode 2
iteratieve technieken

fysische dimensie	onbekenden N	algoritme 1 $O(N^2)$	algoritme 2 $O(N)$
1D	1.000	1 sec.	1 sec.
2D	1.000.000	17 uur	1 min.
3D	1.000.000.000	50 jaar	24 uur

Rekentijd tot reconstructie voor beide methoden.

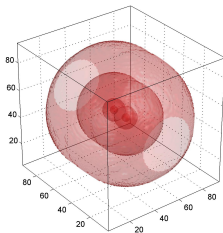
3D reconstructie is de toekomst

Nood aan wiskundige technieken

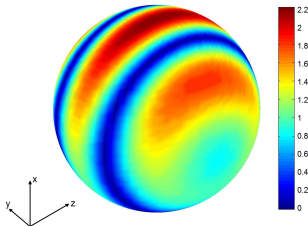
Onze bijdrage aan de wetenschap

Methode 1
klassieke technieken

Object

Methode 2
iteratieve technieken

Far field amplitude

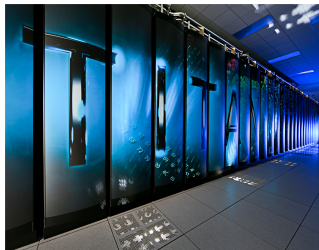
Student paper award
16th Copper Mountain Conference on Multigrid Methods
(Colorado, USA, 2013)

Nood aan wiskundige technieken

Onze bijdrage aan de wetenschap

Methode 1
klassieke technieken

TITAN (Oak Ridge, USA)

Methode 2
iteratieve technieken

Dell Latitude laptop

Student paper award
16th Copper Mountain Conference on Multigrid Methods
(Colorado, USA, 2013)

Dank voor uw aandacht!

Referentie: S. Cools, B. Reps, W. Vanroose: *An efficient multigrid calculation of the Far field map for Helmholtz and Schrödinger equations*, SIAM Journal on Scientific Computing, 36 (3), pp. B367-B395, July 2014.